

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Юрківа Руслана Руслановича на
тему «ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

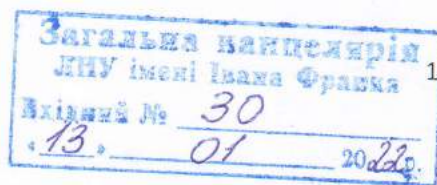
1. Актуальність обраної теми

Обрана Юрківом Р.Р. тема для дослідження є актуальною. На сьогоднішній день частка малого підприємництва в Україні становить понад 80% в середньому по регіонах. Це найбільша група суб'єктів господарювання у загальній структурі. Розвиток їх інвестиційної діяльності чинить значний позитивний вплив на розбудову економіки в цілому, а також дав би поштовх до розвитку окремих галузей. Разом з тим, є низка перешкод, які заважають перебігу такого сценарію на кшталт низький рівень фінансово-інвестиційної грамотності, постійні нововведення з боку держави щодо ведення бізнесу, які відволікають потенційні ресурси від реінвестування, зростання заробітної плати персоналу, енергоносіїв тощо – все це гальмує розвитку інвестиційної діяльності малого підприємництва.

Часто доходи від діяльності малого підприємництва не знаходять офіційного обліку і тому важко навіть уявити, який пласт фінансових ресурсів є в тіні, і не спрямовується в інвестиційну діяльність. У цьому контексті дисертаційне дослідження набуває ще більшої актуальності.

Є й інші проблемні зони формування інвестиційного потенціалу малих підприємств: криза, спричинена пандемією, низький рівень довіри до суб'єктів фінансового ринку, низький рівень захисту інвесторів тощо.

Саме на цих питаннях і сфокусовано дисертаційне дослідження, а його тема є актуальною в науковому та прикладному аспектах, оскільки присвячена

дискусійному та досить вивченому науковому питанню, вирішення якого пов'язане з розв'язанням проблеми раціонального формування та використання фінансових ресурсів.

Дослідницькі роботи виконувалися в рамках науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка за темою "Формування фінансового потенціалу національної економіки" (номер державної реєстрації 0116U001677), де Юрків Р.Р. обґрунтував особливості формування та забезпечення належного рівня фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу в Україні та «Фінансова політика модернізації економіки України» (номер державної реєстрації 0120U101808), де автором досліджено закономірності реалізації фінансового потенціалу малих підприємств.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість результатів дисертації зумовлена вдало розробленим дизайном дослідження, правильно обраними методами, а також достатнім обсягом зібраних актуальних релевантних аналітичних даних з достовірних джерел (звітні й статистичні матеріали Державної служби статистики України, Національного банку України та інших центральних органів виконавчої влади, звітність суб'єктів господарювання). Методи аналізу даних дозволили оптимізувати процес їх обробки, підвищили точність отриманих результатів, що сприяло формуванню релевантних висновків і результатів дослідження.

Юрківом Р.Р. було опрацьовані численні наукові праці з проблематики формування потенціалу та оцінювання напрямків інвестиційної діяльності малих підприємств, його тенденцій та кредитних важелів реалізації, прогнозування та визначення стратегічних пріоритетів. Слід відмітити, що під час розгляду стану вивченості більшості методологічних питань дисертації її автор з достатньою глибиною та критичністю підходить до їхнього аналізу і

використовує методи економіко-математичного моделювання, дисперсійного аналізу, графічний, табличний тощо.

Це дало змогу Юрківу Р.Р. обґрунтувати авторські підходи та методи дослідження питань, пов'язаних з економічною природою та концептуалізацією системи нормативно-правового регулювання формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва.

Обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації значно сприяє ґрунтовна фактологічна основа роботи. Мета дисертаційної роботи корелює з обраною темою, а об'єкт і предмет дослідження визначені правильно. Зміст сформульованих наукових завдань структурно-логічно узгоджений та відповідає змісту роботи, їх кількість можна вважати достатньою для розкриття обраної теми дисертації і вирішення поставленої мети. Дисертант дотримується логічного та структурованого викладення матеріалу. Пропоновані методичні підходи є авторськими та містять елементи наукової новизни. Отримані наукові положення сформульовано коректно, по кожному з них визначено наукові результати, сутність їх новизни та її ступінь.

Вищевикладене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації.

3. Достовірність та новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційного дослідження Юрківа Р.Р. полягає у розробленні теоретико-методологічних та науково-прикладних засад формування, оцінювання та реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні.

1) Чільне місце у роботі займає розроблений автором науково-методичний підхід до оцінювання наявного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта малого підприємництва, згідно якого, на противагу існуючим, цей потенціал вимірюється обсягами фінансових ресурсів, які суб'єкт господарювання здатний отримати з внутрішніх та зовнішніх джерел

для фінансування інвестиційної діяльності, забезпечивши при цьому її максимальну ефективність, зокрема, максимально можливий приріст ринкової величини власного капіталу суб'єкта господарювання (стор. 108-119).

2) На особливу увагу заслуговує розроблена Юрківом Р.Р. концепція стимулювання процесів формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності малих підприємств в Україні, що, на противагу існуючим, передбачає обґрунтування доцільності надання цим підприємствам податкових пільг та встановлення максимально допустимих кредитних ставок та інших раціональних параметрів державних програм пільгового кредитування тих інвестиційних проєктів, які мають за мету скорочення споживання окремих видів енергетичних ресурсів та створення нових робочих місць. (стор. 195).

3) Вагомим результатом роботи є обґрунтування пріоритетів застосування кредитних важелів регулювання процесів формування і реалізації фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в Україні, що, порівняно із існуючими підходами, передбачають визначення впливу рівня кредитних ставок на частку інвестиційних проєктів, реалізація яких за рахунок кредитних коштів виявляється доцільною, у загальній сукупності проєктів, які розглядаються суб'єктами господарювання на предмет доцільності їх фінансування з урахуванням видів економічної діяльності, її прибутковості та інших параметрів (с.128-136).

4) В дисертації набула подальшого розвитку низка теоретико-прикладних положень, що стосувалися:

- науково-методичних підходів до моделювання процесу здійснення інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання, що, на відміну від існуючих її моделей, передбачають врахування принципів успішності цієї діяльності (ефективності, оптимальності, нормативності, методологічного забезпечення, ресурсного забезпечення) та її головних параметрів (результативності, масштабності, часових параметрів інвестування, ризикованості, доцільності) на кожному етапі та стадії провадження

інвестиційної діяльності для досягнення мети та вирішення поставлених завдань (с. 129);

- групування видів фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва в частині виділення таких додаткових ознак, як за: етапами процесу провадження інвестиційної діяльності; ступенем реалізації; наявністю у суб'єкта ведення бізнесу необхідних обсягів ресурсів для формування потенціалу інвестиційної діяльності; способом обчислення показників оцінювання потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва; одиницями вимірювання індикаторів, які характеризують потенціал інвестиційної діяльності; способом отримання інформації, необхідних для оцінювання потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва; кількістю індикаторів оцінювання; формою представлення результатів оцінювання (стор. 58).

Достовірність вказаних та інших положень дисертації не викликає сумнівів, бо зазначені результати отримано на основі вдало розробленої методології дослідження, застосуванням сучасних методів збору даних, їх інструментарієм для аналізу, широким критичним аналізом наукових літературних джерел, несуперечливістю та цілісністю отриманих часткових результатів дисертаційного дослідження.

4. Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання

Значущість дисертації в теоретичному контексті полягає у розвитку автором теоретичних засад фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва; розвитку методичного підґрунтя оцінки реалізації інвестиційного потенціалу малих підприємств; групування чинників формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання; групування нормативно-правових актів, що регулюють

процес формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Варто наголосити на тому, що результати дослідження мають високий рівень практичного застосування: ПП «Автотехнобудсервіс», де автор апробував науково-методичний підхід до оцінювання наявного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу (довідка № 07/09-01 від 07.09.2021 р.); ПП «Арігал», де автором було апробовано науково-практичні аспекти прогнозування стратегічного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва (довідка № 96 від 02.09.2021 р.).

5. Повнота викладу результатів в опублікованих працях

Публікаційна активність Юрків Р.Р. є високою. Так, основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані у 8 фахових наукових статтях України, з яких 6 є публікаціями у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 1 публікації у зарубіжному журналі, який видається у країні ЄС, 14 наукових працях апробаційного характеру. Загальний обсяг опублікованих праць – 5,4 друк. арк., з них особисто автору належить 4,6 друк. арк.

Обсяг і зміст опублікованих праць Юрківа Р.Р. свідчать, що вони з достатньою повнотою розкривають результати дослідження.

6. Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації Юрківа Р.Р., а також публікації автора за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і опублікованих статтях автора наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про

авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації.

Зокрема, в дисертаційній роботі не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації.

7. Ідентичність тексту анотації та основних положень дисертації

Анотація дисертаційного дослідження та основні результати, викладені у тексті дисертації Юрківа Р.Р., повністю відповідають один одному. Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою у дисертації. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог, встановлених МОН України.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних автором результатів дослідження, слід вказати на деякі дискусійні положення, що мають місце в дисертаційній роботі:

- 1) На с. 34 у табл. 1.1. автором сформовано характеристики джерел фінансування господарської діяльності. Хоча деякі положення є загальноприйнятими, такі як термін надання коштів, спосіб перенесення на витрати суб'єктів підприємництва витрат на залучення коштів, наявність прав на управління суб'єктами підприємництва, однак, такі кількісні характеристики, які є досить відносними, вимагають підтвердження результатами аналізу реальних даних. До того ж можна було б розширити лінійку джерел фінансування господарської діяльності такими фінансовими інструментами, як факторинг, лізинг та інші альтернативні ресурси.
- 2) Загалом у першому розділі варто було б більше уваги приділити саме особливостям інвестиційної діяльності малих підприємств, оскільки більшість розвідок торкаються загальних аспектів розглянутого питання. На рис. 1.2.

досить повно зображена модель ведення інвестиційної діяльності (ІД) суб'єкта господарювання. Разом з тим, є певні характеристики цієї моделі, які потребують уточнення, а саме «забезпечення належних темпів економічного розвитку суб'єкта господарювання» (необхідно вказати який рівень, або від чого він залежить), «ідентифікація пріоритетів прискорення здійснення інвестиційних програм та проєктів суб'єкта господарювання» (варто зазначити, яка відмінність між ними в розрізі різних за розміром бізнесів). До того ж автором необхідно було б зазначити серед етапів і моніторинг результатів інвестиційного проєкту, а також постінвестиційний етап. (с. 37).

3) У розділі 2 на с. 98-99 вказано, що було «оброблено дані низки малих підприємств західного регіону України, які належать до трьох видів економічної діяльності, а саме – виробництво хлібобулочних та кондитерських виробів, виконання будівельно-ремонтних робіт та деревообробка», але потребує роз'яснення, чому саме ці галузі були обрані для подальшого аналізу рівня інвестиційної активності малих підприємств за 2020 рік. Варто було б також вказати більше вхідних даних для аналізу (джерела даних, методи їх збору тощо).

4) Автором досить вдало подано структурно-логічну модель формування стратегічного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання на с. 107 (рис. 2.4.), але необхідно детальніше обґрунтувати чому стратегічний фінансовий потенціал інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання подається як сума наявного такого потенціалу (за видами джерел фінансування) та його очікуваного зростання? Крім того, попри подані формули фінансового потенціалу, не вистачає розрахунків з реальними даними, а згодом і сформованих висновків.

5) У третьому розділі дисертації запропоновані обґрунтовані підходи щодо визначення стратегічного фінансового потенціалу інвестиційної діяльності. В той же час потребує уточнення теза автора про «Розроблення управлінських рішень щодо регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва як

на макрорівні, так і на рівні цих суб'єктів потребує, серед іншого, прогнозування величини фінансового потенціалу цієї діяльності» (с. 144). Оскільки сама постановка питання стосовно регулювання інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва викликає сумнів у доцільності таких дій на макрорівні.

6) На с. 165-166 наведено перелік неформальних інститутів, «які мають суттєвий вплив на процес реалізації фінансового потенціалу суб'єктів малого підприємництва в Україні», разом з тим необхідно зробити наголос саме на діяльності малого підприємництва в сфері інвестицій і доповнити іншими неформальними інститутами.

7) Автор хоч і звертає увагу у своєму дослідженні на альтернативні джерела фінансування інвестиційної діяльності (с. 171-172), але поданий аналіз варто було б доповнити тим, що необхідно змінити у діяльності або ж самих підприємств, або ж на рівні регулювання їх діяльності для того, щоб поруч з традиційними джерелами фінансування можливо було б розглянути інші (венчурне фінансування стартапів, фінансування бізнес-янголів тощо).

8) Автором також розглянуті окремі аспекти іноземного досвіду формування й використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва (с. 194-196), але не вистачає пояснення, чому для аналізу були обрані саме ці країни, і який конкретно досвід можна імплементувати в Україні.

Однак висловлені зауваження та побажання не применшують високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного здобувачем дослідження, мають дискусійний характер.

9. Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційна робота «Фінансовий потенціал інвестиційної діяльності суб'єктів малого підприємництва в Україні» відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та вимогам «Тимчасового порядку

присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її автор – Юрків Руслан Русланович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”.

Офіційний опонент:

докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима
Гетьмана»

Є. А. Поліщук

Підпис *Лещіщук Є.А.*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Є.А. Лещіщук Є.А.
13 січня 2022 р.

